

UCHWAŁA Nr .....
Rady Miejskiej w Halinowie
z dnia .....

w sprawie: *uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2012 r.*

Na podstawie art. 4¹ ust. 1,2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.(t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.), art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179. poz. 1485, z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t .j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.).

Rada Miejska w Halinowie uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2012 rok w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Halinowa.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

UZASADNIENIE

do

UCHWAŁY Nr .....

Rady Miejskiej w Halinowie

z dnia ..... 2011 roku

Zgodnie z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982.r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.) prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Realizacja tych zadań jest prowadzona w postaci Gminnego Programu uchwalanego przez Radę Miejską. Podjęcie uchwały wywołuje skutki finansowe dla budżetu gminy w kwocie 142 000 zł.

Załącznik
do Uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Halinowie
z dnia 28 grudnia 2011 roku

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH
ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA 2012 ROK**

Halinów, grudzień 2011 r.

Spis treści

Rozdział I	4
Uzasadnienie potrzeby realizacji Programu	4
Rozdział II	7
Cel główny	7
Rozdział III	8
Sposób realizacji :	8
Rozdział IV	11
Realizatorzy Programu	11
Rozdział V	12
Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	12
Rozdział VI	13
Budżet Programu	13

Rozdział I

Uzasadnienie potrzeby realizacji Programu

Gmina Halinów jest gminą miejsko-wiejską zamieszkałą przez prawie 14 000 mieszkańców. Gmina składa się z 22 sołectw i miasta Halinów. Na terenie gminy znajduje się pięć szkół podstawowych i 2 gimnazjalnych, w których uczy się łącznie ponad 1600 dzieci i młodzieży.

Wyniki Diagnozy problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych dla miasta i gminy Halinów wskazują, że aż 49% mieszkańców gminy Halinów wskazuje, że problem alkoholizmu jest najważniejszym problemem społecznym. Przy czym 79 % mieszkańców oczekuje od władz lokalnych działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych. Co trzeci badany uważa, że to właśnie działania lokalne podejmowane w ramach gminnego programu profilaktyki przyczyniły się do pozytywnych zmian obyczajów i zachowań alkoholowych w ostatnich latach.

Działanie te należy kontynuować, szczególnie w zakresie zapobiegania problemom związanym z używaniem substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Jak pokazują kolejne wyniki badań wskazane w Diagnozie, alkoholizm i narkomania znajdują się wśród trzech największych, zdaniem młodzieży zagrożeń społecznych. Młodzież oczekuje od dorosłych działań zapobiegających tym zagrożeniom. Aż 76 % młodzieży nie oczekuje od

dorosłych akceptacji dla spożywania alkoholu przez nich. Jest jednak oczywistym, że młodzież sięga po alkohol. Jak wynika z Diagnozy, co siódmy szóstoklasista (15 %) oraz sześciu na dziesięciu uczniów III klas gimnazjum (59 %) spożywało alkohol w miesiącu poprzedzającym badanie. Przy czym należy podkreślić, że okres 30 dni przed badaniem przyjmuje się za wskaźnik względnie częstego używania napojów alkoholowych. Ważnymi motywami sięgania przez młodych ludzi po alkohol okazały się: chęć pocucia się dorosłym, próba ucieczki od problemów, smutek, nuda, ciekawość, a także nacisk grupowy. Odrzucenie, wyśmiewanie się, krytyka to częste reakcje rówieśników na odmowę napicia się. Młodzież i dzieci nie mają też większych trudności w zakupie alkoholu w sklepach na terenie gminy.

Młodzież szkolna spostrzega problem zażywania narkotyków przez swoich rówieśników jako marginalny, dostrzega, że dotyczy on pojedynczych przypadków. Jednakże co siódmy uczeń III klasy gimnazjum przyznaje się do kontaktów ze środkami odurzającymi. Najczęściej jest to marihuana oraz środki wziewne (kleje, rozpuszczalniki). Ponad 64 % badanych uczniów uważa, że wiedza na temat narkotyków i skutków ich działania jest niewystarczająca wśród młodzieży. Aż 29 % uczniów III klas gimnazjum przyznaje, że spotkali osobę rozprawdzającą narkotyki poza szkołą, 19 % w szkole.

Przemocy w szkole, w postaci pobicia doświadczył co szósty uczeń, 17 % z nich było zmuszanych do robienia rzeczy niechcianych, natomiast napadnięty i okradziony został co dziesiąty młody człowiek.

Co trzeci z badanych uczniów był świadkiem przykrej sytuacji w życiu rodzinnym związanej z piciem alkoholu. Dzieci narażone są w swoim domach głównie na przemoc psychiczną: wyzwiska, poniżanie, ale występuje też przemoc fizyczna: popychanie, szarpanie, bicie. Aż 35 % uczniów III klas gimnazjum stwierdziło, że zna osobę, która z błahych powodów jest karana fizycznie przez rodziców. Co siódmy uczeń podaje, że został skarcony w sposób powodujący urazy fizycznie (siniaki, zadrapania itp).

Wszystkie szkoły na terenie gminy posiadają Szkolne Programy Profilaktyki. Ponad 20 % nauczycieli uczestniczyło w szkoleniach z zakresu profilaktyki szkolnej, w tym przygotowujących do samodzielnego prowadzenia takich profesjonalnych programów jak „Spójrz inaczej” i „Program Domowych Detektywów”.

W zajęciach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzonych w ramach projektów „świetlice środowiskowe” i „klub środowiskowy” w Halinowie i Okuniewie, uczestniczy systematycznie lub okresowo około 50 dzieci i młodzieży z rodzin problemowych, stanowi to około 3 % dzieci i młodzieży uczącej się w szkołach na terenie Gminy.

Rodziny z problemem alkoholowym szukają pomocy w przezwyciężeniu tego problemu. Wskazuje na to stała liczba spraw prowadzonych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego.

Na podstawie przeprowadzonych wyżej analiz można określić kilka głównych obszarów problemowych, które stanowią wskazówkę przy planowaniu celów i zadań do realizacji na rok 2010:

Znaczny % młodzieży niepełnoletniej mających kontakt z alkoholem i narkotykami oraz obserwowany wzrost zachowań przemocowych wskazuje na potrzebę budowania skutecznego środowiska wychowawczego, które oddziałując na młodzież przyczyniałoby się do kształtowania wśród nich właściwych zachowań społecznych. Cel ten można osiągać poprzez wzmocnienie profilaktycznych działań szkoły, kładąc nacisk na wdrażanie do realizacji w szkołach profesjonalnych programów profilaktycznych, poprzez umożliwienie rodzicom podnoszenia ich umiejętności wychowawczych, poprzez działania skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych, oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego itp.

Łatwość dostępu dla dzieci i niepełnoletniej młodzieży do legalnych substancji psychoaktywnych, jak również do nielegalnych wskazuje na konieczność współdziałania różnych instytucji z terenu gminy zwłaszcza z policją.

Mając na uwadze ograniczony wpływ na podaż narkotyków, należy dążyć do ograniczania jego popytu poprzez działania edukacyjno-wychowawcze wśród dzieci i młodzieży oraz zwiększające kompetencje środowiska wychowawczego.

Warunkiem powodzenia w poszukiwaniu rozwiązań w wyżej wymienionych obszarach problemowych jest edukacja publiczna. Ważnym jej elementem jest przekazywanie wiedzy na temat charakteru problemów i ich skali, uzyskanej na podstawie diagnozy problemów społecznych w gminie.

Istnieje konieczność zapewnienia dostępności pomocy terapeutycznej dla osób z problemem alkoholowym. Rodziny tych osób, szczególnie dzieci również wymagają objęcia ich odpowiednią pomocą, zwłaszcza w zakresie przezwyciężania negatywnych skutków doświadczania przemocy domowej. Należy pamiętać, że skuteczność działań pomocowych rośnie wraz ze wzrostem kompetencji osób zawodowo zajmujących się problematyką społeczną.

Rozdział II

Cel główny

„Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii” ma na celu prowadzenie działań prowadzących do zmniejszania przyczyn powstawania problemów z zakresu uzależnień, zwiększanie możliwości rozwiązywania problemów już istniejących i łagodzenie skutków oraz promowanie stylu życia wolnego od nałogów poprzez:

- 1) podniesienie poziomu kompleksowości oferty pomocowej dla osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień i przemocy domowej,
- 2) budowanie systemowych oddziaływań środowiskowych skierowanych na ochronę dzieci i młodzieży przed negatywnymi zjawiskami społecznymi,
- 3) umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje rodziny, wspólnotę lokalną w zakresie zapobiegania i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy domowej,
- 4) budowanie systemu współpracy pomiędzy instytucjami gminnymi i organizacjami realizującymi działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom uzależnionym od alkoholu.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej skierowanej do społeczności lokalnej, w zakresie: rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, przemocy domowej oraz poprawę bezpieczeństwa drogowego.
4. Prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjno-wychowawczej zmierzającej do kształtowania stylu życia wolnego od nałogów i przemocy wśród dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych.
5. Działania na rzecz ograniczania dostępności do alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.

6. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniu narkomanii.

Spodziewane rezultaty realizacji Programu

1. Zmniejszanie negatywnych skutków doświadczania problemów uzależnień i przemocy przez osoby i rodziny dotknięte tymi problemami.
2. Ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych takich jak używanie substancji psychoaktywnych i przemoc wśród dzieci i młodzieży.
3. Wzrost zainteresowania dzieci i młodzieży alternatywnymi, wobec używek i przemocy, sposobami spędzania czasu wolnego.
4. Wzrost świadomości i wiedzy społecznej na temat uzależnień i przemocy domowej oraz sposobów zapobiegania i rozwiązywania tych problemów.
5. Podniesienie poziomu umiejętności wychowawczych wśród rodziców.
6. Podniesienie poziomu kompetencji i skuteczności osób zawodowo zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów społecznych.
7. Zmniejszenie dostępności alkoholu wśród młodzieży niepełnoletniej.
8. Zbudowanie koalicji na rzecz przeciwdziałaniu narkomanii w gminie.

Rozdział III

Sposób realizacji :

1. Zapewnienie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom uzależnionym od alkoholu.
2. Prowadzenie działań edukacyjnych i motywujących wobec osób z problemem alkoholowym przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podczas postępowania wyjaśniającego w sprawach o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego.
3. Kontynuacja pracy indywidualnej i grupowej w zakresie motywowania do leczenia odwykowego oraz udzielania informacji osobom z problemem alkoholowym w Punkcie Konsultacyjnym-Informacyjnym.
4. Sporządzania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu przez biegłych sądowych w sprawach prowadzonych przez GKRPA o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego na osoby uzależnione od alkoholu.

5. Nawiązanie współpracy z p.o.z. w sprawie stosowania metod wczesnej diagnozy wobec osób nadużywającym alkoholu.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy psychospołecznej i prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:

1. Prowadzenie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych procedury mającej na celu nałożenie obowiązku leczenia odwykowego na osoby uzależnione od alkoholu.
2. Prowadzenie przez GKRPA procedury interwencji w sprawach dotyczących przemocy domowej ujawnionych podczas prowadzenia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego.
3. Współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym w sprawach dotyczących przemocy domowej, ujawnionych podczas prowadzenia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego.
4. Prowadzenie grupy wsparcia oraz poradnictwa indywidualnego dla osób dotkniętych problemem współuzależnienia oraz osób dotkniętych problemem przemocy domowej.
5. Współpraca z PCPR w celu zwiększenia oferty specjalistycznej pomocy prawnej i psychospołecznej dla rodzin z terenu gminy Halinów, w których występują problemy uzależnień i przemocy domowej.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej skierowanej do społeczności lokalnej, w zakresie: rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania przemocy domowej, narkomanii oraz poprawę bezpieczeństwa drogowego.:

1. Organizacja i dofinansowanie szkoleń /konferencji/ spotkań itp. mających na celu podnoszenie kompetencji osób zawodowo zajmujących profilaktyką uzależnień i przemocy w szczególności w zakresie podnoszenia umiejętności prowadzenia zajęć profilaktyczno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży.
2. Wspomaganie szkół we wdrażaniu do realizacji profesjonalnych programów profilaktycznych i profilaktyczno-interwencyjnych o sprawdzonej skuteczności.
3. Organizacja wykładów i warsztatów podnoszących wiedzę na temat uzależnień oraz umiejętności wychowawcze rodziców.
4. Włączanie się w edukacyjne kampanie społeczne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy domowej.

5. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców wyrobów tytoniowych, nauczycieli, wychowawców, rodziców w zakresie szkód zdrowotnych i społecznych związanych z paleniem papierosów, w szczególności przez dzieci i młodzież.
6. Prowadzenie w lokalnej prasie i lokalach użyteczności publicznej kampanii informacyjnej o formach pomocy w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i problemów przemocy domowej na terenie gminy.
7. Prowadzenie lokalnej kampanii edukacyjnej mającej na celu przeciwdziałanie nietrzeźwości kierowców a w konsekwencji poprawę bezpieczeństwa drogowego lokalnej społeczności

4. Prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjno-wychowawczej zmierzającej do kształtowania stylu życia wolnego od nałogów i przemocy wśród dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych:

1. Organizacja dodatkowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży rozwijających ich uzdolnienia i zainteresowania, w tym zajęć sportowo-rekreacyjnych.
2. Organizowanie dla dzieci i młodzieży w czasie ferii i wakacji zajęć rozwijających ich uzdolnienia i zainteresowania, w tym zajęć sportowo-rekreacyjnych.
3. Prowadzenie klubów młodzieżowych i świetlic z programem opiekuńczo-wychowawczym.
4. Dożywanie dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach w klubach młodzieżowych i świetlicach z programem opiekuńczo-wychowawczym.
5. Organizowanie imprez, konkursów dla dzieci i młodzieży promujących styl życia wolny od nałogów oraz wskazujących niebezpieczeństwa wynikające z nałogów.

5. Działania na rzecz ograniczania dostępności do alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym:

1. Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania warunków i zasad korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, przestrzegania zakazu sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim, nietrzeźwym, na kredyt lub pod zastaw, przestrzegania zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych. Kontrolowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych odbywa się bez zawiadamiania poszczególnych przedsiębiorców. Informacja określająca terminy prowadzenia kontroli będzie podawana do publicznej

wiadomości poprzez umieszczenie na stronie internetowej gminy przed jej rozpoczęciem.

2. Podejmowanie działań służących edukacji sprzedawców napojów alkoholowych, zwłaszcza w zakresie szkód związanych z piciem alkoholu przez młodzież oraz konsekwencjach wynikających ze sprzedaży i podawania alkoholu osobom niepełnoletnim.
3. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym oraz w przypadku złamania zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych.
4. Współpraca z Policją w zakresie prowadzenia kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

6. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

1. Wspomaganie działalności grupy samopomocowej AA.
2. Współpraca z MOPS i Policją w zakresie wymiany informacji służących opracowaniu planów pomocy rodzinom z problemem alkoholowym.
3. Zlecenie zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień a w szczególności: organizowanie zajęć pozalekcyjnych, prowadzenie świetlic i klubów młodzieżowych, organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży oraz działań na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, na podstawie konkursu ofert.

Rozdział IV

Realizatorzy Programu

Realizatorem Programu jest Urząd Miejski w Halinowie oraz inne wskazane przez Urząd jednostki organizacyjne Gminy Halinów.

Potencjalni partnerzy przy realizacji Programu:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Halinowie,
- Komisariat Policji w Halinowie,
- Szkoły gminne,
- Biblioteka Publiczna Gminy Halinów,

- Parafie znajdujące się na terenie gminy Halinów,
- Domy Kultury znajdujące się na terenie gminy Halinów,
- Gminne Centrum Informacji w Halinowie,
- Organizacje pozarządowe oraz wolontariat młodzieżowy działający na terenie gminy Halinów,
- Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim,
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie,
- Placówki służby zdrowia, w szczególności poradnie leczenia uzależnień,
- Sąsiednie Gminy,
- Inne instytucje i organizacje, które zajmują się działaniami z zakresu profilaktyki oraz rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy.

Współrealizatorem Programu jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Halinowie, do zadań której należy:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych w zakresie zgodności limitu i lokalizacji punktów z uchwałami Rady Miejskiej w Halinowie,
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych na podstawie upoważnień wystawionych przez Burmistrza Halinowa.

Sposób wykonywania powyższych zadań oraz funkcjonowania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych określa jej Regulamin.

Rozdział V

Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Ustala się wynagrodzenie dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w wysokości określonej % od kwoty minimalnego wynagrodzenia ustalonego zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 2000, poz. 679; z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314):

- 11% za jedno posiedzenie plenarne dla Przewodniczącego Komisji,
- 7 % za jedno posiedzenie plenarne dla członka Komisji,
- 4 % za udział w posiedzeniach zespołu ds. osób z problemem alkoholowym oraz zespołu ds. profilaktycznych działań na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- 2 % za udział w kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych prowadzonych przez zespół ds. kontroli sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

2. Podstawą wypłaty wynagrodzenia jest składane kwartalnie przez Przewodniczącego Komisji zestawienie zgodne z listą obecności na posiedzeniach i podczas kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

3. W przypadku wykonywania przez członków Komisji czynności kontrolnych przysługuje zwrot poniesionych kosztów dojazdu przyjmując stawkę za jeden kilometr, zgodnie z odrębnymi przepisami.

Rozdział VI

Budżet Programu

1. Zadania niniejszego Programu będą finansowane ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych w prognozowanej kwocie w wysokości 142 000 zł oraz środków pozyskanych z innych źródeł.

2. Niewykorzystane środki w danym roku budżetowym pochodzące z opłat za korzystanie z zezwolenia na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych nie wygasają z upływem roku budżetowego. Przeznaczone zostaną na realizację zadań Programu w roku następnym.